

شناسنامه ماده:

ساعات هفتگی	نوع واحد	واحد	نوع ماده	عنوان ماده	کد ماده	دوره		
۱	نظری	۱	عمومی	اصول فقه ۳		کارشناسی		
							رشته	تفسیر
							روش تدریس	محاضره - خودخوان
							تعریف ماده	این ماده مسائل مهم اصولی را از اول مسائل (المجمل والمفصل تا پایان مسائل دلیل الخطاب). بر اساس سرفصل کتاب (کتاب التبصرة فی أصول الفقه- أبواسحاق الشیرازی) مورد بررسی قرار می دهد و از طریق به مناقشه گذاشتن برخی از اقوال اصولیین و استدلالات آنان موجب ایجاد توانایی تحلیلی مباحث اصول و ترجیح اقوال در بین طلاب می شود. همچنین این ماده بیشتر بر اصولی که آثار فقهی بر آن مترتب است تأکید می نماید.
							اهداف ماده	۱- فهم مباحث مهم اصول فقه و قدرت تحلیل آنها. ۲- آشنایی با منهج متکلمین در اثبات اصول فقه. ۳- آشنایی با اختلافات اصولیین و ایجاد قدرت ترجیح اقوال در بین طلاب از طریق مناقشه اقوال.
							دستاورد آموزشی	طلاب پس از گذراندن این ماده قادر هستند: ۱- اقوال اصولیین در مسائل مهم اصول را از (مسائل المجمل والمفصل تا پایان مسائل دلیل الخطاب) همراه با بیان ادله هر کدام تحلیل نماید. ۲- از بین اقوال اصولیین قول راجح را با دلیل ترجیح دهد. ۳- اصول معتبر را از اصول غیر معتبر در اجتهاد تشخیص دهد.

جدول ارزیابی و امتحانات:

ردیف	مورد	حداقل	حداکثر	توضیحات
۱	حکم و شروط و تعاریف و...	۲۰٪	۴۰٪	
۲	اقوال و مناقشات	۲۰٪	۴۰٪	
۳	ترجیح با دلیل	۱۰٪	۲۰٪	
۴	فهم متن کتاب	۱۰٪	۲۰٪	

مراجع و مصادر:

<p>۱- الإبهاج فی شرح المنهاج ((منهاج الوصول إلى علم الأصول للقاضی البیضاوی المتوفی سنه ۷۸۵هـ))، المؤلف: تقی الدین أبو الحسن علی بن عبد الکافی بن علی بن تمام بن حامد بن یحیی السبکی وولده تاج الدین أبو نصر عبد الوهاب، تحقیق: جماعة من العلماء بإشراف الناشر، دار الکتب العلمیة - بیروت.</p> <p>۲- الإحکام فی أصول الأحکام، المؤلف: أبو محمد علی بن أحمد بن سعید بن حزم الأندلسی القرطبی الظاهری (المتوفی: ۴۵۶هـ)، المحقق: الشیخ أحمد محمد شاکر، دار الاسلام - بیروت.</p> <p>۳- الإحکام فی أصول الأحکام، المؤلف: أبو الحسن سید الدین علی بن أبی علی بن محمد بن سالم الثعلبی الأمدی (المتوفی: ۶۳۱هـ)، المحقق: عبد الرزاق عفیفی، دار الصمیعی، ط: ۱، ۱۴۲۴هـ / ۲۰۰۳م.</p> <p>۴- أصول الفقه، المؤلف: د. محمد أبو النور زهیر، دار المدار الاسلامی - بیروت، ط: ۲، ۲۰۰۴م.</p> <p>۵- التقرب والإرشاد (الصغیر)، المؤلف: محمد بن الطیب بن محمد بن جعفر بن القاسم، القاضی أبو بکر الباقلانی المالکی (المتوفی: ۴۰۳هـ)، المحقق: د. عبد الحمید بن علی أبو زیند، مؤسسة الرسالة، ط: ۲، ۱۴۱۸هـ - ۱۹۹۸م.</p> <p>۶- البحر المحیط فی أصول الفقه، المؤلف: أبو عبد الله بدر الدین محمد بن عبد الله بن بهادر الزرکشی (المتوفی: ۷۹۴هـ)، دار الکتبی، ط: ۱، ۱۴۱۴هـ - ۱۹۹۴م.</p>

- ۷- البرهان فی أصول الفقه، المؤلف: عبد الملك بن عبد الله بن يوسف بن محمد الجوينی، أبو المعالی، ركن الدين، الملقب بإمام الحرمین (المتوفى: ۴۷۸هـ)، المحقق: صلاح بن محمد بن عویضة، دار الكتب العلمية بیروت - لبنان، ط: ۱، ۱۴۱۸ هـ - ۱۹۹۷ م.
- ۸- التمهید فی أصول الفقه، المؤلف: محفوظ بن أحمد بن الحسن أبو الخطاب الكلؤذانی الحنبلی (المتوفى: ۵۱۰ هـ)، المحقق: مفید محمد أبو عمشة (الجزء ۱ - ۲) ومحمد بن علی بن إبراهيم (الجزء ۳ - ۴)، مركز البحث العلمی وإحياء التراث الإسلامی - جامعة أم القرى، ط: ۱، ۱۴۰۶ هـ - ۱۹۸۵ م.
- ۹- التمهید فی تخريج الفروع علی الأصول، المؤلف: عبد الرحيم بن الحسن بن علی الإسنوی الشافعی، أبو محمد، جمال الدين (المتوفى: ۷۷۲هـ)، المحقق: د. محمد حسن هیتو، مؤسسة الرسالة - بیروت.
- ۱۰- حاشية العطار علی شرح الجلال المحلی علی جمع الجوامع، المؤلف: حسن بن محمد بن محمود العطار الشافعی (المتوفى: ۱۲۵۰هـ)، دار الكتب العلمية.
- ۱۱- شرح مختصر الروضة، المؤلف: سليمان بن عبد القوی بن الکریم الطوفی الصرصری، أبو الربیع، نجم الدين (المتوفى: ۷۱۶هـ)، المحقق: عبد الله بن عبد المحسن التركي، مؤسسة الرسالة، ط: ۱، ۱۴۰۷ هـ / ۱۹۸۷ م.
- ۱۲- اللمع فی أصول الفقه، المؤلف: أبو اسحاق إبراهيم بن علی بن يوسف الشيرازی (المتوفى: ۴۷۶هـ)، دار الكتب العلمية، ط: ۳، ۲۰۰۳ م - ۱۴۲۴ هـ
- ۱۳- المدخل إلى دراسة المذاهب الفقهية، المؤلف: علی جمعة محمد عبد الوهاب، دار السلام - القاهرة، ط: ۲، ۱۴۲۲ هـ - ۲۰۰۱ م.
- ۱۴- المستصفی، المؤلف: أبو حامد محمد بن محمد الغزالی الطوسی (المتوفى: ۵۰۵هـ)، تحقيق: محمد سليمان الأشقر، نشر احسان - ایران، ط: ۱، ۱۴۱۳ هـ - ۱۹۹۳ م.
- ۱۵- المسودة فی أصول الفقه، المؤلف: آل تيمية [بدأ بتصنيفها الجدّ: مجد الدين عبد السلام بن تيمية (ت: ۶۵۲هـ)]، وأضاف إليها الأب، : عبد الحلیم بن تيمية (ت: ۶۸۲هـ)، ثم أكملها الابن الحفيد: أحمد بن تيمية (۷۲۸هـ)]، المحقق: محمد محیی الدين عبد الحمید، دار الكتاب العربی.
- ۱۶- مفتاح الوصول إلى بناء الفروع علی الأصول، المؤلف: أبو عبدالله محمد بن أحمد المالکی التلمسانی، مكتبة الرشاد.
- ۱۷- الكتاب: المعتمد فی أصول الفقه، المؤلف: محمد بن علی الطیب أبو الحسين البصری المعتزلی (المتوفى: ۴۳۶هـ)، تحقيق: محمد حمید الله بتعاون أحمد بکیر و حسن حنیفی، المعهد الفرنسي للدراسات العربية، دمشق، ۱۳۸۵/۱۹۶۵ م.
- ۱۸- المنحول من تعليقات الأصول، المؤلف: أبو حامد محمد بن محمد الغزالی الطوسی (المتوفى: ۵۰۵هـ)، حققه وخرج نصه وعلق عليه: الدكتور محمد حسن هیتو، دار الفكر المعاصر - بیروت لبنان، دار الفكر دمشق - سورية، ط: ۳، ۱۴۱۹ هـ - ۱۹۹۸ م.
- ۱۹- المهذب فی علم أصول الفقه المقارن (تحرير لمسائله ودراستها دراسة نظرية تطبيقية)، المؤلف: د. عبد الکریم بن علی بن محمد النملة، مكتبة الرشاد - الرياض، ط: ۱، ۱۴۲۰ هـ - ۱۹۹۹ م.

سرفصل های ماده:

جلسات هفتگی	موضوعات	مقرر تدریس
۱	هل فی القرآن مجاز؟ هل فی القرآن ألفاظ أعجمية؟ (تدریس مسأله ۱ و ۲ از مسائل المجمع والمفصل)	التقريب والارشاد ج ۱ ص ۳۹۹-۴۰۸، المستصفی ج ۱ ص ۱۹۹-۲۰۱، المهذب ص ۴۸۹-۵۰۱، الإحكام لابن حزم ج ۴ ص ۲۸-۳۷، الإحكام للآمدی ج ۱ ص ۵۰ و ۵۱.
۲	هل تصح دعوى العموم فی الاسم المشترك؟ هل يمكن أن يعم اللفظ حقيقته ومجازه؟ (تدریس مسأله ۳ از مسائل المجمع والمفصل)	المعتمد ج ۱ ص ۳۲۴ و ج ۲ ص ۹۱۰-۹۱۲ و ۹۲۱-۹۲۳، التقريب والارشاد ج ۱ ص ۴۲۲-۴۲۸، المستصفی ج ۲ ص ۱۴۱-۱۴۴، المهذب ص ۱۰۹۹-۱۱۰۷، مفتاح الوصول ص ۷۵ و ۷۶.
۳	هل يبقى العموم حجة فی الباقي بعد التخصيص؟ (تدریس مسأله ۴ از مسائل المجمع والمفصل)	التقريب والارشاد ج ۳ ص ۷۳-۷۵، المستصفی ج ۲ ص ۱۲۸ و ۱۲۹، المهذب ص ۱۵۶۳-۱۵۶۶.
۴	الاحتجاج بعموم اللفظ و إن اقترن بذكر المدح أو الذم. إثبات الأسماء الشرعية. (تدریس مسأله ۵ و ۶ از مسائل المجمع والمفصل)	المعتمد ج ۱ ص ۳۰۲، الإحكام للآمدی ج ۲ ص ۲۸۰، المستصفی ج ۲ ص ۱۵-۱۸، المهذب ص ۱۶۴۱-۱۶۴۳.
۵	المسائل التطبيقية المختلف فيها للمجمع والمفصل. (تدریس مسأله ۷ و ۹ از مسائل المجمع والمفصل)	المعتمد ج ۱ ص ۳۳۳-۳۳۷، المستصفی ج ۲ ص ۲۸-۳۵، المهذب ص ۱۲۲۸، مفتاح الوصول ص ۵۱ و ۵۴ و ۶۴ و ۶۵.
۶	تتمة المسائل التطبيقية المختلف فيها للمجمع والمفصل. تأخير البيان إلى وقت الحاجة. (تدریس مسأله ۱۰ و ۱۱ از مسائل المجمع والمفصل)	المعتمد ج ۱ ص ۳۴۱-۳۵۸، التقريب والارشاد ج ۳ ص ۴۱۶-۴۱۹، المستصفی ج ۲ ص ۴۰-۴۶، المهذب ص ۱۲۳۵-۱۲۳۷ و ۱۲۶۵-۱۲۷۶، مفتاح الوصول ص ۵۲.
۸	حمل المطلق على المقيد فی الحكمين المختلفين. هل يجوز حمل المطلق فی أحد الحكمين على المقيد فی الحكم الآخر من جهة القياس. (تدریس مسأله ۱ و ۲ از مسائل المطلق والمقيد)	المعتمد ج ۱ ص ۳۱۲-۳۱۵، التقريب والارشاد ج ۳ ص ۳۰۹-۳۱۷، المستصفی ج ۲ ص ۱۹۰ و ۱۹۱، المهذب ص ۱۷۰۸-۱۷۱۶، مفتاح الوصول ص ۶۷ و ۷۸ و ۷۹.
۹ و ۱۰	اختلاف العلماء فی مفهوم المخالفة فی الصفات. مفهوم الموافقة (تدریس مسأله ۱ و ۲ و ۳ از مسائل دليل الخطاب)	المعتمد ج ۱ ص ۱۵۲-۱۷۳، التقريب والارشاد ج ۳ ص ۳۳۱-۳۵۷، المستصفی ج ۲ ص ۱۹۵-۲۰۹، المهذب ص ۱۷۴۳-۱۷۴۹ و ۱۷۶۵-۱۷۷۵، مفتاح الوصول ص ۸۳-۸۷.
۱۱	اختلاف العلماء فی حجية الاقتران. اختلاف العلماء فی الواو العاطفة. (تدریس مسأله ۴ و ۵ از مسائل دليل الخطاب)	التقريب والارشاد ج ۱ ص ۴۱۴-۴۱۶، المهذب ص ۱۲۸۱-۱۲۸۶، التمهيد للإسنوی ص ۲۷۳ و ۲۷۴.
۱۲	الاختلاف فی معنى التبعض للباء إذا دخلت على متعلق فعل المتعدى. الاختلاف فی مفهوم الحصر بإنما. (تدریس مسأله ۶ و ۷ از مسائل دليل الخطاب)	التقريب والارشاد ج ۳ ص ۳۶۰-۳۶۲، المستصفی ج ۲ ص ۲۱۱ و ۲۱۲، المهذب ص ۱۲۲۶ و ۱۲۲۷ و ۱۲۹۶-۱۲۹۸ و ۱۷۹۲-۱۷۹۶، مفتاح الوصول ص ۷۳، اصول الفقه أبوالنور زهير ج ۲ ص ۳۴-۳۶ و ج ۳ ص ۱۱۵ و ۱۱۶.